

Ungdomsuddannelse, privatansættelse og løn

Der er systematisk væsentlige forskel på, hvad gennemsnitslønnen er for personer med en stx, hf, hhx og htx-baggrund. Der er også store forskel på, hvor stor andel der arbejder i det private hhv. offentlige sektor.

Hvorvidt man får job i det offentlige eller private, og ens løn, bestemmes åbenlyst af rigtig mange forhold. Det vil derfor være direkte forkert at sige, at de er *forårsaget* af valget af ungdomsuddannelse. Omvendt er der også en vis sammenhæng, hvor ungdomsuddannelsen blandt andet er med til at præge ens interesser, og igennem de udbudte fagkombinationer også mulighederne for de efterfølgende studievalg, som igen påvirker de videre job- og karrierevalg. Derfor er det relevant at diskutere disse forskelle og sammenhænge mellem ungdomsuddannelserne: Kan de fx lære af hinanden? Bør de ungdomsuddannelser, hvor gennemsnitslønnen er lavest, eksempelvis overveje tiltag som kan gøre eleverne mere fokuserede på andre job- og uddannelsesmuligheder, eller i højere grad sikre at de udbudte fag åbner for en bredere vifte af mulige studievalg? Eller er det ikke skolens opgave? Og burde nogle unge i virkeligheden være mere åbne over for de forskellige muligheder, eksempelvis have mere blik for erhvervsuddannelserne, når de vælger ungdomsuddannelse?

Udover at have stor betydning for den enkelte har det selvsagt også stor betydning for erhvervslivet, at vi formår at uddanne fremtidens arbejdsstyrke på en måde, hvor der er et rimeligt match mellem behov og kompetencer, og hvor det falder de fleste naturligt at vælge videregående uddannelser, der faktisk er brug for.

Dansk Erhverv har baseret på mikrodataanalyser i Danmarks Statistiks Forskerordning analyseret disse sammenhænge, og konstaterer blandt andet følgende:

- Stx-uddannede og hf-uddannede har langt højere sandsynlighed for at arbejde i det offentlige end hhx- og htx-uddannede. Blandt de beskæftigede som i 2016 var 35 år, var det 49 pct. af de stx-uddannede, 73 pct. af htx-uddannede, og 65 pct. af de hhx-uddannede, som havde job i det private.
- Ser vi tilsvarende på personer, som i dag (2016, nyeste data) er 35 år og i beskæftigelse (uanset arbejdstidens længde), er gennemsnitslønnen for en hhx-uddannet ca. 398.000, for en stx-uddannet ca. 392.000. For en htx-uddannet er det 440.000. For hf-uddannede er det ca. 309.000.
- Selvom resultaterne varierer lidt afhængig af hvilken generation, man ser på, og man selvfølgelig skal huske at forskellene handler om mange forhold, og ikke kun ungdomsuddannelsen, er det måske alligevel værd at overveje, om nogle ungdomsuddannelser med fordel kan fokusere mere på at bidrage til, at deres studerende får den baggrund og kompetencer der skal til, for at deres evner og livsvalg giver et godt match med arbejdsmarkedets behov og efterspørgsel.

Af: Analysechef Malthe Munkøe og juniorøkonom Julia Veje. Udgivelsestidspunkt: september 2018

Der er stor forskel på andelen, som er privatansatte fordelt på ungdomsuddannelse. Det er vist i tabellen nedenfor. Andelen som arbejder i det private er typisk højest på de erhvervsrettede htx og hhx uddannelser, mens stx og hf i høj grad er rettede mod det offentlige. Tabellen skal forstås sådan, at vi har set på personer som er beskæftigede i år 2016 (hvad enten det er fuld- eller deltidsbeskæftigede). Disse personer er opdelt efter deres alder og deres ungdomsuddannelsesbaggrund (hvis man har taget flere indgår man begge steder). Ud fra det har vi opgjort, hvor stor en andel der i november 2016 var beskæftigede i den private sektor.

Tabel 1: **Andel ansat i det private fordelt på nedslagsår og ungdomsuddannelse**

	20 år	25 år	30 år	35 år	40 år	45 år	50 år	55 år	60 år	65 år
STX	74%	60%	52%	49%	50%	57%	57%	51%	45%	54%
HTX	83%	73%	73%	73%	76%	77%	72%	-	-	-
HHX	87%	79%	67%	65%	68%	72%	72%	70%	65%	78%
HF	75%	58%	42%	38%	39%	43%	42%	40%	33%	52%
Erhvervsfagligt grundforløb	87%	79%	73%	71%	71%	70%	69%	65%	60%	71%
Erhvervsfaglig praktik - og hovedforløb	82%	82%	78%	76%	75%	75%	73%	70%	64%	78%
STX & HF	75%	60%	50%	47%	48%	54%	54%	49%	42%	53%
HHX & HTX	86%	77%	69%	67%	70%	72%	72%	70%	65%	78%
Samlet	80%	72%	67%	65%	66%	68%	68%	64%	57%	72%

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af registerdata (RAS) fra Danmarks Statistik.

Note: Andelen af privat ansatte er opgjort ud fra sektorkoden hos Danmarks Statistik.

Den nedenstående tabel viser tilsvarende den årlige gennemsnitsløn (inkl. pension) for personer med en bestemt ungdomsuddannelse. Eksempelvis kan vi se, at gennemsnitslønnen for personer der i 2016 var 50 år, var ca. 461.000 kr. hvis de havde en htx-uddannelse, og ca. 511.000 kr. hvis de havde en stx-uddannelse.

Bemærk at gennemsnitslønnen er udregnet for folk i beskæftigelse. Dette gælder alle beskæftigede, herunder folk med deltidsjobs, studiejobs, folk der af forskellige grunde i det viste år, 2016, er i beskæftigelse noget af året men ikke hele året, og lignende. *Tallene kan derfor ikke ses som udtryk for hvad en typisk gennemsnitlig fuldtidsansat vil få.* Er der eksempelvis væsentlig forskel mellem hvor udbredt det er at have eksempelvis deltidarbejde mellem de forskellige ungdomsuddannelsesbaggrunde, vil det manifestere sig i tallene. Således vil tallene for de yngste generationer i høj grad være influerede af at mange af de beskæftigede er studerende med studiejobs.

Bemærk også, at der ikke er vist højest fuldførte uddannelse, og at andelen af personer som har videreuddannet sig vil variere mellem ungdomsuddannelserne, ligesom det selv sagt varierer hvilke retninger og områder, de har videreuddannet sig inden for. Derfor skal lønoplysninger læses med store forbehold og forståelse for, hvad de reelt siger og ikke siger. Omvendt kan det stadigvæk være relevant at diskutere på baggrund af disse tal, om nogle ungdomsuddannelser i endnu højere grad kan hjælpe de unge med at træffe valg, som er fornuftige og sikrer overensstemmelse mellem de kompetencer og evner de får, og det arbejdsmarkedet har brug for og efterspørger.

Tabel 2: **Gennemsnitlig årlsløn i 2016 for beskæftigede fordelt på ungdomsuddannelse, udvalgte årgange**

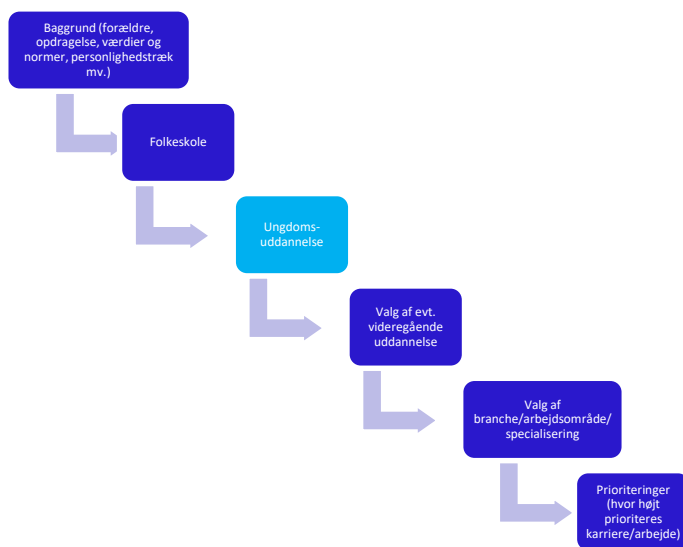
	20 år	25 år	30 år	35 år	40 år	45 år	50 år	55 år	60 år	65 år
STX	82.013	169.108	324.882	392.389	443.654	501.061	511.132	480.129	459.890	325.046
HTX	84.256	213.318	366.050	439.951	482.636	513.168	461.830	347.806	272.848	-
HHX	102.686	204.216	336.641	397.533	447.965	475.420	484.167	447.927	421.204	300.697
HF	92.061	163.215	250.847	308.637	338.595	370.345	378.111	376.291	379.549	246.366
Erhvervsfagligt grundforløb	134.372	165.192	217.923	245.348	262.415	279.107	280.796	330.227	326.489	167.502
Erhvervsfaglig praktik - og hovedforløb	153.865	229.520	276.311	306.694	330.385	345.872	352.074	336.412	323.014	204.052
Almengymnasial uddannelse i alt (STX & HF)	83.556	168.091	312.306	378.353	418.912	472.572	483.883	456.661	439.716	298.330
Erhvervs gymnasial uddannelse i alt (HHX & HTX)	97.735	206.956	344.965	406.701	454.437	479.895	483.274	447.259	420.101	302.320
Alle med en ungdomsuddannelse	106.297	196.339	289.182	334.431	363.399	384.136	387.327	371.718	361.601	220.993

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af registerdata (RAS & KOTRE) fra Danmarks Statistik.

Note: Beskæftigelse er defineret ud fra RAS populationen. "-" angiver at data er diskretioneret grundet for få observationer. Bemærk at tallene indeholder indtægt fra studiejob og lignende. Det er derfor typisk mest illustrativt at se på personer i en alder, hvor dem, der tager en videregående uddannelse, vil have afsluttet den, fx 35-årige. Der er anvendt bredt lønbegrebⁱ

Det er uhyre vigtigt at forstå, at gennemsnitligt lønniveau og sandsynligheden for at have job i den private sektor hænger sammen med rigtig mange ting, og derved langt fra alene ungdomsuddannelse. Eksempelvis kan nævnes ens opvækst og baggrund, der former hvad man har lyst til at beskæftige sig med og hvor højt man prioriterer at have meget fritid relativt til at arbejde hårdt og satse på at gøre karriere, folkeskolen har stor betydning for hvor dygtig til formelle færdigheder såsom at læse, skrive og regne man er, ens livsforløb som er med til at forme ens personlige evner og kompetencer (sociale færdigheder mv.), og valget af evt. videregående uddannelse efter endt ungdomsuddannelse er et meget vigtigt valg i forhold til fremtidig lønniveau, og påvirkes kun delvist af ungdomsuddannelsen, der præger hvilke interesser man har og kan igennem fagpakkerne udelukke nogle bestemte videregående uddannelsesmuligheder. *Vi påstår med andre ord ikke, at de observerede forskelle mellem ungdomsuddannelserne vist ovenfor skyldes valget af ungdomsuddannelse (hverken alene, eller i særlig høj grad).* Men vi mener det er relevant at hæfte sig ved og diskutere disse forskelle. Kan man for eksempel forestille sig, at de almene gymnasier med fordel i deres studievejledning og sammensætning af fagpakker lagde vægt på en retning, som var forbundet med en højere gennemsnitsløn? Kan man forestille sig, at man kunne lære af hinanden, når stx-uddannede har væsentligt lavere gennemsnitsløn?

Eksempel på, at ungdomsuddannelse blot er en af mange faktorer, der påvirker
Figur 1: gennemsnitsløn og sandsynlighed for at arbejde i det offentlige hhv. private

Kilde: Dansk Erhverv

Om dette notat

Arbejdet med analysenotatet er afsluttet den 5. september.

Om Dansk Erhvervs Analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående analysen kan ske til analysechef Malthe Munkøe på mmm@danskerhverv.dk eller tlf. 3374 6510

Henvendelser angående ungdomsuddannelser kan ske til uddannelseschef Claus Rosenkrands Olsen på cro@danskerhverv.dk eller tlf. 3374 6134

NOTER

¹ Bredt lønbegreb indbefatter A- og B-lønindkomst inkl. arbejdsmarkedsbidrag, ATP-bidrag og personalegoder